

Jak se Honzík vypravil do Delf

(Hloupý Honza zatouží opustit plytkou, povrchní interesovanost věcmi)

Osoby a obsazení:

poutník - **H**loupý Honza

Táta

Máma

pět mudrců (Solón, Thálés, Chilón, Biás a Pittakos) v přestrojení

- **S**óla, **T**halda, **C**híla, **B**ilda a **P**ít'as

delfský kněz - **L**ojza

Vypravěč

Začátek hry je situován do prostředí naší pravlasti, někdy v šestém století před Kristem.

Rodina sedí u večeře, která (jako každý večer) sestává z toho, co táta ulovil a máma ukuchtila... Není toho mnoho, otec už stárne a nezastane to, co dřív byla hračka, syn odmítá spolupráci, celé dny tráví touláním po okolí a zahálkou. Je tedy spíše na obtíž než co jiného a rodiče budou jeho nápadem celkem potěšeni...

H: Táto, mámo, chtěl bych se vypravit do světa na zkušenou. Už mne omrzelo přítmí našich obydlí a jednotvárnost zdejšího života. Chci poznat, co jsem ještě nepoznal.

T: Myslíš-li, že je tak snadné opustit rodnou ko(lé)bkou, jdi a dobře poříd'.

M: Naber si buchet kolik uneseš a něco se v tom světě nauč Honzíku, beztak nám tady rosteš jako dříví v lese.

H: (líbá rodiče) nashledanou maminko, sbohy tatínku.

V: *Cesta věru nebyla lehká. Honza byl ale vychován drsným životem pralesa přímo v srdci Evropy, a tak pro něj téměř nic neznamenal větší překážku... Uplynul rok a náš hrdina se ocitl v samotném pupku světa, v Delfách. Během putování už uvykl ledasčemu, ale tohle bylo i na jeho silnou náturu příliš. Nevěřil svým očím, ještě se ani nestihl rozkoukat a tu ho kdosi vytrhl ze sna.*

L: Γνωθι σεαυτον poutníče.

H: E... co bych povídal... kéž bych ti rozuměl ...mít tak všech pět pohromadě, ale já jsem snad...kam se poděla má přirozenost?!...jsi...jestli jsem se náhodou nepomátl...to by tak ještě chybělo, kdybych se domu vrátil bez rozumu...těšil jsem se, že se kolem mě budou všechny holky točit... já budu pomýšlet na svatbu...to je jedno...

L: Vítej ve zlatých Delfách.

V: *Honza je právě úplně v háji (vavřínovém???)*. Vzpomněl si na mámu, na Vltavu, pocítil skličující úzkost a jsoucno se mu stalo vratkým. Nemá nižádné opory, tají se mu dech, koktá nesmysly a vyznává svou hloupost a nicotnost. Setkání s veleknězem Lojzou zasáhlo jeho nejniternější zákoutí vědomí.

Rozhodl se, že vyhledá nejbližší krčmu a nezbyvá mu než doufat, že to tam ze sebe spláchne. Jak uvidíte, události se vyvinuly poněkud jinak. Hospodu na předměstí totiž vyhledalo i pět proslulých mudrců. Jdou v plášti odřeném, doma pěkný nechavše, by v přestrojení mohli obyčejně řeckého lidu nejen pozorovat, nýbrž i praktikovat. Sedli si ke stolu v rohu místnosti a objednali džbán vína.

H: Brýho dne přeju, můžu přisednout? Jak to ten chlap jenom říkal... jo...

Γνωθι σε αυτον! !?

Ch: Γνωθι σε αυτον. Výborně pánové, tento mladý muž vskutku nevypadal na to, že patří mezi naše přívržence. Je vidět, že už jsme dál, než jsme si mysleli. Přisedni příteli.

H: Já jsem Honza, to jsem z toho jelen...

S: Dej si s námi víno, ale pamatuj, ničeho přiliš.

H: *(nalije si plný pohár, vyndává z kapsy poslední peníze, co mu zbyly, a dává je na stůl)*

Abyste si nemysleli...

Ch: Na zlatě mužů, jak dobrých tak špatných, vždy pozná se rozum.

P: Je ale vskutku obtížné stát se mužem moudrým.

B: Vždyť jen stát se tělesně silným je dílem přírody, avšak moci mluvit, to už duše je věcí a moudré úvahy.

V: Zatímco pánové filosofovali, Honza z žalu pil a pil...a Thálés si z něj začal utahovat.

T: Ještě, že jsem se narodil jako Řek a ne jako barbar. Podívejte se na něj!

B: Thaldo nesmiš zapomínat, že většina lidí je špatná. My máme to štěstí, že mezi ně nepatříme.

P: Lidé jako tenhle zapomínají pečovat o celek a myslí jen na pomíjivou rozkoš.

H: Kde to jsem, já jsem asi usnul?! Co po mně chcete?

T: Zachovávej míru, příteli.

B: A příště více myslí na to, co děláš.

H: Já fakt nevím, co mi chcete. Myslím, že s řečtinou to bude vo dost horší, latina byla v pohodě.

T: Obtížné je býti nevzdělaným...

H: Už mi de z toho hlava kolem.

S: Vyhybej se rozkoši, která plodí zármutek!

T: Pánové, měl bych už jít. Chci ještě pozorovat hvězdy. Ale měli bychom něco udělat s naším novým žákem nemůžeme ho tu přece takhle nechat. Vezmem ho s sebou na vzduch.

T: *(nadšeně)* Pojd'te se podívat, to je nádhera, to bude Malý vůz!... pomoooooc...někam jsem zapadl

P: Země je spolehlivá Thalete, teď už se ti nic nestane.

S: *(vypuká v hurónský smích, ale v tu chvíli mu to dochází a chytá se za pusy)*

Ty ses vznášel v nebesích a skončil jsi v pangejtu...

B: Já se musím Thaleta zastat, on pouze myslel na to co dělal.

T: *(zpívá)* Usiluj o jedno moudré, vol si jedno dobré, tak spoutáš lidi žvanivých jen bez konce tlachavou řeč...

H: *(zkouší si pobrukovat)* udus v sobě všechno moudré, volům patří jedno dobré...

T: Slyšíte to ? To je výborné... (Bere si Honzika stranou a učí ho svému popěvku správně)

V: Mudrci Honzu doprovodili do postele a sami se ještě sešli před věštírnou. Napadlo je totiž, že by své učení a rady, které toho dne vyslovili, mohli sepsat, aby se už žádnému dalšímu poutníkovi nepříhodilo to, co Honzovi.

Od té doby na Delfské věštírně stojí Γνωθι σε αυτον na památku pozoruhodného seznámení s poutníkem, díky kterému je napadlo, že svoje moudra odevzdají bohům, μηδεν αγαν jako varování před obžerstvím a následným opojením. Velké E, které tam učenci vytesali v pozdních nočních hodinách, je obestřeno tajemstvím, ale proslýchá se, že to ti moudří pánové tenkrát chytře narafičili tak, aby si příští generace lámaly hlavu nad tím, co může tento nápis znamenat. Nejspíš je ale řešení prosté. - “Bylo nás pět”...

Jistě Vás také zajímá, co se stalo s Honzou. Divil se a divil, až z něho byl filosof... Pak se šťastně vrátil domů a od rána do večera jim vysvětloval, jak krásné je všechno jsoucí, bytí veškerenstva.... Upozorňoval je, aby nežili v područí mělkých a podružných zájmů a nastolili eminentní zájem o moudrost... Tentokrát ale žádný kýbl s vodou nepomohl a fantas ho už nikdy nepřesla.

A zazvonil zvonec a pohádka je konec

Literatura:

Diogénés Laertios: Životy, názory a výroky proslulých filosofů

Božena Němcová: Báchorky

Ivo Tretera: Nástin dějin evropského myšlení

Plútarchos: O delfském E

Jan Bouzek, Zdeněk Kratochvíl: Od mýtu k logu

Posudek (na tuto gymnaziální práci):

Práce konečně odhaluje tajemství delfského nápisu “E”. Přiklání se k jednomu z Plútarchem diskutovaných významů, totiž k číslovce 5, a to v souladu s Plútarchovou hypotézou o pěti mudrcích v Delfách - přestože Plútarchos sám se nakonec přiklání k jinému výkladu E, totiž “jsi” (jako odpověď poutníka na Apollónův pozdrav).

Problematická místa práce:

1. Apollónův pozdrav “Gnóthi seauton” (předávaný poutníkovi knězem) je u Plútarcha citován vždy v hovorovém tvaru “Gnóthi sauton”, alfabetycky tedy Γνωθι σαυτον.
2. Háj, ve kterém se Honza ocitá, jest nejspíše jedlový (ovšem mediteránní druh horské jedle), s vavřínovým podrostem. Takový byl v Delfách před slovanským poplenním. Vavřín sám jest rostlina spíše keřovitá - ač posvátná.
3. Nápis “E” nebyl na stěně chrámu vyryt, nýbrž vyhotoven z přidaného materiálu, podle Apollónova kněze Plútarcha dokonce hned třikrát, totiž ze dřeva, z bronzu a ze zlata. Předpokládám, že podaná interpretace odhaluje původ dřevité dimenze E (je “vytesáno”), zatímco pro zlatou si dovoluji podržet Plútarchův výklad.